

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond: keel ja kirjandus	Õppeaine: kirjandus
III kooliaste	VII klass	Tundide arv: 2 tundi nädalas
Õppeaine kirjeldus		
<p>Kirjandus on õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgse teadvustamist. Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienenud lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat. Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti. Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses. Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe. Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning õpilastele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul arvestab õpetaja nii õpilaste eelistuste, huvide kui ka lugemisvõimega. Kohustuslik on lugeda igas klassis vähemalt neli tervikteost. Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades sisaldab tervikteoste soovituslik valik eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt. Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärimuse rolli kultuuris, pööratakse tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist tänapäevastatakse, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri. Kirjandustundides tegeleb õpilane ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti</p>		

<p>(nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Ühtlasi õpitakse tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi. Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. On tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgendusoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramat. Õppeprotsessis pakutakse õpilasele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljendusoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õpilane tekste ja katsetab omaloomingut nii kirjalikult kui ka suuliselt. Suulised sooritusülesanded, sh jutustamine ja esitamine on olulised just jagamis- ja tagasisidekogemuse saamiseks. Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist. Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis. Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist.</p>	
<p>Õpitulemused:</p>	<p>Metoodilised soovitusel, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused</p>
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • On läbi lugenud ettenähtud teosed ning oskab valida endale lugemiseks teost; • loeb eakohast erizhanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; • tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit; • jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni; • vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele; • kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; • kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused; • kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi; 	<p>Enesetestimine küsimustega</p> <p>Õppimise hajutamine väiksemateks ülesanneteks pikema perioodi peale ja varasemalt õpitu kordamine koos uue materjali omandamisega.</p> <p>“Miks” küsimuste esitamine ja põhjenduste loomine faktide ja kontseptsioonide õppimisel.</p> <p>Selgitamine, kuidas on uued teadmised seotud varasemate arusaamadega.</p> <p>Läbisegi õppimine ehk erinevate, kuid omavahel seotud materjalide või probleemide õppimine samaaegselt.</p> <p>Kokkuvõtte koostamine, kirjutades loetud tekstist sõna-sõnalt ümber peamised seisukohad.</p>

<ul style="list-style-type: none">• arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;• leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;• otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;• tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi;• selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;• mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;• eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;• seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust;• esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;• kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;• kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja, kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid	<p>Õppides materjalist mentaalsete kujutluspiltide loomine.</p> <p>Mnemoonikute kasutamine meeldejätmisel.</p> <p>Materjalide mitmekordne läbilugemine.</p> <p>Loetust oluliste mõtete markeerimine või allajoonimine lugemise ajal.</p> <p>Lugemisvalik igale õpilasele vastavalt tema huvidele ja võimetele</p>
Õppesisu:	
Kirjandustekstide valik ja lugemine Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine.	

Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide tutvustamine klassikaaslastele.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisarutelud

Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.

Raamatukogu. Eesti Rahvusraamatukogu. E-teavikute ja e-teenuste kasutamine (nt ESTER, MIRKO, DIGAR). Digiraamatud. Autoriõigused. Plagiaat.

Kirjandusteadmiste täiendamine eri allikaid ja keskkondi kasutades.

Terviklikult käsitletavaid teosed:

H. Nõu „Pea suu!“ või „Tõmba uttu!“ või „Kuues sõrm“ vm noortekirjanduse teos, E. Bornhöhe „Tasuja“ vm ajalookirjanduse teos, üks reisikiri, üks luulekogu, Antoine de Saint-Exupery „Väike prints“, valikraamat aineõpetaja soovituslikust nimekirjast. Kohustuslik on lugeda vähemalt kuus tervikteost.

Jutustamine

- Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

- Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.
 - Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete sõnadega.
 - Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.
 - Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine.
 - Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Teose/loo kui terviku mõistmine
 - Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga.
- Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine.

Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.

Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi.

- Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöo kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. ajalugu: maailm keskajal Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine.

- Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.

- Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. Teose mõistmiseks vajaliku metakeele olemasolu

- Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäändu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus.

- Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaanide tunnused. Robinsonaadi ja utoopia tunnused. Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus. Komöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.

Esitamine

- Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.

- Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid.

- Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).

Omalooming

- Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eeloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituselise või muud sellist.

- Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

Põhimõisted

idee (peamõte), konflikt, miljöo, probleem, prototüüp, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane allegooria, epiteet, isikustamine, metafoor, kordus, sümbol, võrdlus, anekdoot, ballaad, dialoog, draama, draamatika, eepika, eepos, jutustus, komöödia, kõnekäänd, lüürika, monoloog, motiiv, muinasjutt, muistend, mõistatus,

naljand, piltluule, regilaul, remark, repliik, riimiline rahvalaul, robinsonaad, seiklusromaan, stroof, utoopia, valm, vanasõna, värss	
Kooli väärtuste arendamine:	
<p>KOOSTÖÖ – rühmatööd, ühislooming etüüdide, lugude välja mõtlemisel</p> <p>ETTEVÕTLIKKUS – kirjandusteostest saavad õpilased inspiratsiooni algatada, teostada, juhtida, saavutada jms</p> <p>LOOVUS – narratiivide, lugude, etüüdide mõtlemine</p> <p>KESKKONNAHOID – erinevate kirjandusteoste põhjal omandab õpilane veendumuse sotsiaalse ja loodusliku keskkonna hoidmise ning säästmise vajalikkusest.</p> <p>TERVIS – lugedes ja analüüsides erinevaid ilukirjanduslikke tekste pöörame tähelepanu vaimse, füüsilise, sotsiaalse tervise hoidmisele ja edendamisele ning tervislike harjumuste kujunemisele.</p>	
Lõiming	Hindamine
<p>Filmikunst: filmivalik võib temaatiliselt haakida ajalugu, loodusaineid, muusikat või kunsti, luua seoseid tehnoloogia- või ka liikumisõpetusega. Valida võib nii esteetilise funktsiooniga materjali kui ka pragmaatilise eesmärgiga multimodaalse teksti: saate, intervjuu, juhendvideo, meediateksti. Fookuses on sisu.</p> <p>Ajalugu on lõimitud kirjandusõpetusega muistendite, jutustuste ja romaanide kaudu</p> <p>Inimese- ja ühiskonnaõpetus ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs aitab kujundada õpilase maailmapilti, mõista ajaloosündmusi, orienteeruda ühiskonnaelus ja inimsuhetes. Kirjandusteoste tuginedes võib arutleda ühiskonnareeglite üle või kirjeldada mõne ajastu ühiskondlik-kultuurilist tausta.</p> <p>Eesti keel: tekste analüüsides saab õppida suhtlusviise, jälgida keele modaalsust</p> <p>Üldpädevustest</p> <p>Õpipädevust arendab ainele omaste tekstide mitmekihiline ja sügav analüüs. Multimodaalsete tekstide analüüs eeldab digipädevust. Videote kasutamine nõuab ka tehnilisi oskusi, nt filmi katkendi lõikamine või sobivasse keskkonda linkimine, küsimuste</p>	<p>Jooksev hindamine toimub aktiivsuse eest tundides.</p> <p>Iga tervikteose läbilugemisel saab õpilane hinde sisu tundmise, analüüsi, esitluse ja/või arutluse eest.</p> <p>Hinnatakse nii individuaalseid kui rühmatöid. Õpilased hindavad ka iseennast: reflekteerivad, kui hästi nad jälgitavaid kategooriaid märkavad, ja kuivõrd areneb nende analüüsioskus.</p> <p>Hindamise aluseks on kooli hindamisjuhend. Õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet ning hindeid. Hindega „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindega „4” 75–89%, hindega „3” 50–74%, hindega „2” 20–49% ning hindega „1” 0–19%.</p>

ja ülesannete lisamine. Digipädevus: rahvaluule andmebaaside kasutamine.	
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:	
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none">• loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostust ning juhib oma lugemisprotsessi;• leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi• tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust.• toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;• kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;• selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;• kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes.	

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond: keel ja kirjandus	Õppeaine: kirjandus
III kooliaste	VIII klass	Tundide arv: 2 tundi nädalas
Õppeaine kirjeldus		
<p>Kirjandus on õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgse teadvustamist. Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienenud lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat. Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti. Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses. Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe. Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning õpilastele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul arvestab õpetaja nii õpilaste eelistuste, huvide kui ka lugemisvõimega. Kohustuslik on lugeda igas klassis vähemalt neli tervikteost. Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades sisaldab tervikteoste soovituslik valik eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt. Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärimuse rolli kultuuris, pööratakse tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist tänapäevastatakse, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri. Kirjandustundides tegeleb õpilane ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti</p>		

(nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Ühtlasi õpitakse tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi. Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. On tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgendusoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramat. Õppeprotsessis pakutakse õpilasele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljendusoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õpilane tekste ja katsetab omaloomingut nii kirjalikult kui ka suuliselt. Suulised sooritusülesanded, sh jutustamine ja esitamine on olulised just jagamis- ja tagasisidekogemuse saamiseks. Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist. Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis. Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist.

Õpitulemused:	Metoodilised soovitusel, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost; ● loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; ● tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit; ● jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni; ● vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele; ● kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; 	<p>Enesetestimine küsimustega</p> <p>Õppimise hajutamine väiksemateks ülesanneteks pikema perioodi peale ja varasemalt õpitu kordamine koos uue materjali omandamisega.</p> <p>“Miks” küsimuste esitamine ja põhjenduste loomine faktide ja kontseptsioonide õppimisel.</p> <p>Selgitamine, kuidas on uued teadmised seotud varasemate arusaamadega.</p> <p>Läbisegi õppimine ehk erinevate, kuid omavahel seotud materjalide või probleemide õppimine samaaegselt.</p> <p>Kokkuvõtte koostamine, kirjutades loetud tekstist sõna-sõnalt ümber peamised seisukohad.</p>

<ul style="list-style-type: none">• kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;• kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;<ul style="list-style-type: none">• arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;• sõnastab loetud teose teema ja peamõtte• tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;• selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;• eristab rahvajuttude liike, nimetab nende tunnuseid;• esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;• koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara	<p>Õppides materjalist mentaalsete kujutluspiltide loomine.</p> <p>Mnemoonikute kasutamine meeldejätmisel.</p> <p>Materjalide mitmekordne läbilugemine.</p> <p>Loetust oluliste mõtete markeerimine või allajoonimine lugemise ajal.</p> <p>Lugemisvalik igale õpilasele vastavalt tema võimetele ja huvidele.</p>
Õppesisu:	
Kirjandustekstide valik ja lugemine Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.	

Käsitleva teemaga seotud teabetekstide eesmärgistatud lugemine.

Terviklikult käsitlevaid teosed: A. Vallik „Kuidas elad, Ann?“ või „Mis teha, Ann?“ või „Mis sinuga juhtus, Ann?“ või Salingeri „Kuristik rukkis“ vm noorteprobleeme käsitlev teos, üks ulmeromaan, H.Lee „Tappa laulurästast“, üks kriminaalromaan, L. Koidula „Säärane mulk ehk sada vakka tangusoola“ või W. Shakespeare „Romeo ja Julia“, üks luulekogu õpilase valikul; valikraamat värskest ilmunud teoste hulgast

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest. Kõne- ja lausekujundite (epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse) leidmine ja kasutamine/loomine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.

Luuleteksti tõlgendamine

Teose stiililise eripära kirjeldamine.

Muinasjutu olemus

Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha-, ajaloolise ja usundilise muistendi tunnused. Müüdi tunnused. Linnalegendid. Naljandid ja anekdoodid. Puändi olemus. Teksti kompositsiooni-elementid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus.

Muutuv ja muutumatu tegelane

Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. Ulme- ja detektiivromaanide tunnused. Utopia olemus. Intriigi olemus.

Luule vorm: erinevad riimiskeemid. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis- ja fantaasiaküsimused.

Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või peast.

Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine.

Kokkuvõtte kirjutamine.

Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal.

Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine.

Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.

Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine.

Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelasvahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelas- tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine.

Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.

Kirjanduse tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.

Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.

Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.

Loo kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.

Loo jutustamine eri vaatepunktist. Loo jutustamine uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamisega.

Teose põhikonflikti tekkepõhjustest jutustamine, konfliktile lahenduse otsimine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.

Teksti esitamine ja kuulamine Esitamise eesmärgistamine: miks, kellele ja mida esitatakse. Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.

Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine. Luuleteksti või lühikese proosateksti esitamine peast. Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine. Aktiivne kuulamine.

Omalooming

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: nt seiklus-, ulme- või detektiivjutu, vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase seletuskirja, muudetud žanris teksti (nt luuletuse

<p>põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, tsitaadi (moto) alusel kirjandi või muud sellist.</p>	
<p>Põhimõisted:</p> <p>idee, teema, kompositsioon, konflikt, miljö, probleem, sündmustik, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane, epiteet, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, piltluule, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus, detektiivromaan, dialoog, draamatika, dramatiseering, eepika, eepos, ekraniseering, haiku, intriig, jutustus, kompositsioon, kulminatsioon, lavastus, lüürika, monoloog, motiiv, müüt, novell, poploor, puánt, reisikiri, remark, repliik, robinsonaad, romaan, utoopia, sonett, stroof, stseen, tragöödia, ulmeromaan, vabavärss.</p>	
<p>Kooli väärtuste arendamine:</p> <p>KOOSTÖÖ – rühmatööd, ühislooming etüüdide, lugude välja mõtlemisel ETTEVÕTLIKKUS – kirjandusteostest saavad õpilased inspiratsiooni algatada, teostada, juhtida, saavutada jms LOOVUS – narratiivide, lugude, etüüdide mõtlemine KESKKONNAHOID – erinevate kirjandusteoste põhjal omandab õpilane veendumuse sotsiaalse ja loodusliku keskkonna hoidmise ning säästmise vajalikkusest. TERVIS – lugedes ja analüüsid erinevaid ilukirjanduslikke tekste pöörame tähelepanu vaimse, füüsilise, sotsiaalse tervise hoidmisele ja edendamisele ning tervislike harjumuste kujunemisele.</p>	
<p>Lõiming:</p> <p>Filmikunst: filmivalik võib temaatiliselt haakida ajalugu, loodusaineid, muusikat või kunsti, luua seoseid tehnoloogia- või ka liikumisõpetusega. Valida võib nii esteetilise funktsiooniga materjali kui ka pragmaatilise eesmärgiga multimodaalse teksti: saate, intervjuu, juhendvideo, meediateksti. Fookuses on sisu</p> <p>Ajalugu on lõimitud kirjandusõpetusega muistendite, jutustuste ja romaanide kaudu</p> <p>Inimese- ja ühiskonnaõpetus ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs aitab kujundada õpilase maailmapilti, mõista ajaloosündmusi, orienteeruda ühiskonnaelus ja inimsuhetes. Kirjandusteoste tuginedes võib arutleda ühiskonnareeglite üle või kirjeldada mõne ajastu ühiskondlik-kultuurilist tausta.</p>	<p>Hindamine:</p> <p>Jooksev hindamine toimub aktiivsuse eest tundides.</p> <p>Iga tervikteose läbilugemisel saab õpilane hinde sisu tundmise, analüüsi, esitluse ja/või arutluse eest.</p> <p>Hinnatakse nii individuaalseid kui rühmatöid. Õpilased hindavad ka iseennast: reflekteerivad, kui hästi nad jälgitavaid kategooriaid märkavad, ja kuivõrd areneb nende analüüsioskus.</p> <p>Hindamise aluseks on kooli hindamisjuhend. Õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet ning hindeid. Hindega „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindega „4” 75–89%, hindega „3” 50–74%, hindega „2” 20–49% ning hindega „1” 0–19%.</p>

<p>Eesti keel: tekste analüüsisides saab õppida suhtlusviise, jälgida keele modaalsust</p> <p>Üldpädevustest</p> <p>Õpipädevust arendab ainele omaste tekstide mitmekihiline ja sügav analüüs.</p> <p>Multimodaalsete tekstide analüüs eeldab digipädevust. Videote kasutamine nõuab ka tehnilisi oskusi, nt filmi katkendi lõikamine või sobivasse keskkonda linkimine, küsimuste ja ülesannete lisamine</p>	
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:	
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none">• loeb lodusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostkust ning juhib oma lugemisprotsessi;• leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi• tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust.• toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;• kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;• selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;• kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes.	

Illuka Kooli ainekava	Ainevaldkond: keel ja kirjandus	Õppeaine: kirjandus
III kooliaste	IX klass	Tundide arv: 2 tundi nädalas
Õppeaine kirjeldus		
<p>Kirjandus on õppeaine, milles õpilane arendab oma lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ja verbaalset loomevõimet. Ilukirjanduse ja rahvaluule lugemise, analüüsi ja tõlgendamise kaudu kujundab õpilane oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, arendab enda mõtte- ja tundemaailma. Kirjandusõpetus toetab õpilase isiksuse kujunemist, individuaalse ja kogukondliku identiteedi määratlemist, laiemalt aga kultuuri eripära ja mitmekülgse teadvustamist. Lugemis- ja tekstitoimingud on kirjandusõpetuse alus, sest kirjandust saab õppida vaid lugedes. Eesmärgistatud lugemine, eri lugemisviiside ja -mudelite kasutamine, lugemisülesannete täitmine, oma lugemisoskuse hindamine ja lugemiskogemuse jagamine toetab õpilase kujunemist oskuslikuks lugejaks. Loetakse õpilastele lähedasi ja olulisi teemasid käsitlevaid ilukirjandusteoseid, mis aitavad mõista inimestevahelisi suhteid ja arendada empaatiavõimet, kujundada õpilase lugemisharjumusi ning tugevdada tema sisemist motivatsiooni lugeda. Tehnoloogiliselt laienenud lugemisvõimaluste hulgast valib õpilane endale sobivad, tundes paberraamatu kui peamise trükise kõrval ka audio- ja e-raamatute kasutamise ning sisu omandamise spetsiifikat. Järk-järgult kirjanduse väljendusvahendeid tundma õppides ja muid tekstist arusaamist toetavaid oskusi omandades jõuab õpilane teose kui terviku tähendusvälja mõistmiseni ja selle väärtustamiseni. Eri liiki ilukirjandustekste, nii tervikteoseid kui ka tekstikatkendeid lugedes saab õpilane lugemis- ja analüüsikogemusi, arendab oma interpreteerimis- ja sünteesivõimet, täiendab oma keelepädevust, sh sõnavara ja õigekeelsust, suhestab ennast aktuaalsete eluliste teemade ja probleemidega, kujundades seeläbi mina- ja maailmapilti. Tekstianalüüsi ja -tõlgendamise oskus on põhikooli kirjandusõpetuse põhieesmärk, mis on lahutamatu kirjanduse poeetika tundmisest, sealhulgas kujundlikkuse mõistmisest selle mitmetähenduslikkuses ja terviklikkuses. Ilukirjandusteose eritlemiseks peab õpilane valdama metakeelt kui tööriistakasti, mis avaks talle poeetilise teksti väljenduslikud võtted ja tähenduste paljususe. Kirjandusteoste valiku põhikriteeriumideks on kunstiväärtus, humanistlik suunitlus ning positiivne mõju õpilastele, teoses püstitatud probleemide aktuaalsus õpilaste kõlbelisel kasvatamisel ning sallivuse kujundamisel. Samuti peetakse teoste valikul silmas õpilaste eakohaseid psühholoogilisi ja intellektuaalseid võimeid ning huvisid. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, klassikalise ja tänapäeva kirjanduse ning eri žanre esindavate luule-, proosa- ja draamateoste põhjendatud proportsioone, nais- ja meesautorite esindatust ning õpilastele kohaseid teemavaldkondi. Tervikteoste valikul arvestab õpetaja nii õpilaste eelistuste, huvide kui ka lugemisvõimega. Kohustuslik on lugeda igas klassis vähemalt neli tervikteost. Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades sisaldab tervikteoste soovituslik valik eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt. Et toetada paikkondlikku identiteeti ja teadvustada rahvapärimuse rolli kultuuris, pööratakse tähelepanu regionaalsele kirjandusele ja folklooripärandile. Traditsioonilist tänapäevastatakse, et õpilane mõistaks paremini pärimuskultuuri olemust ja funktsioone, suudaks õpituga paremini suhestuda ning tajuks, et folkloor on elav ja ajas muutuv nähtus. Pärimuskultuuri tundmine õpetab õpilast väärtustama ja hoidma rahvus- ja omakultuuri. Kirjandustundides tegeleb õpilane ka aimetekstidega, mis on seotud kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega (nt elulugu, intervjuu autoriga), ja meediatekstidega, mis vahendavad kirjandusteoste kohta arvustavaid seisukohti</p>		

<p>(nt raamatututvustus, arvustus, blogi). Ühtlasi õpitakse tundma teose kirjanduslikku ja ajaloolist konteksti ning autorist lugejani kulgevat kirjandusprotsessi. Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjandusteaduslikku mõistestikku ja kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. On tähtis, et säiliks lugemishuvi ja areneksid tõlgendusoskused, kuid selleks on tarvis ka faktiteadmisi ja mõistevaramat. Õppeprotsessis pakutakse õpilasele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et ergutada ja väärtustada loovust ning tuua esile oma isikupära ja anne. Eneseväljendusoskuse igakülgse arendamise huvides analüüsib õpilane tekste ja katsetab omaloomingut nii kirjalikult kui ka suuliselt. Suulised sooritusülesanded, sh jutustamine ja esitamine on olulised just jagamis- ja tagasisidekogemuse saamiseks. Loominguline eneseväljendus kirjanduse õppimisel hõlmab muu hulgas suhtlemist veebikeskkondades, info hankimist ja kriitilist hindamist, digitaalse sisu loomist, selle muutmist ja taasesitamist. Kirjandusõpetuse kaudu suunatakse õpilast mõistma kunstiliikide vahelisi seoseid, avastama viise, kuidas kirjanduslikud süžeed, karakterid, teemad ja motiivid leiavad kasutamist ning edasiarendamist teatris, filmis, muusikas ja kujutavas kunstis. Kirjandus lõimub eeskätt keeleõpetusega, aga ka kõikide teiste õppeainetega ning toetab õppesisu ja õpitulemuste kaudu õppekava üldpädevuste kujundamist ja läbivate teemade käsitlemist.</p>	
<p>Õpitulemused:</p>	<p>Metoodilised soovitusel, sh õpistrateegiate rakendamine, diferentseerimise võimalused</p>
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid (sh tüvitekste) või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost; • eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid; • loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid; • kasutab rahvaluule elemente suuliselt ja kirjalikus tekstiloomes; • toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab 	<p>Enesetestimine küsimustega</p> <p>Õppimise hajutamine väiksemateks ülesanneteks pikema perioodi peale ja varasemalt õpitu kordamine koos uue materjali omandamisega.</p> <p>“Miks” küsimuste esitamine ja põhjenduste loomine faktide ja kontseptsioonide õppimisel.</p> <p>Selgitamine, kuidas on uued teadmised seotud varasemate arusaamadega.</p> <p>Läbisegi õppimine ehk erinevate, kuid omavahel seotud materjalide või probleemide õppimine samaaegselt.</p> <p>Kokkuvõtte koostamine, kirjutades loetud tekstist sõna-sõnalt ümber peamised seisukohad.</p>

<p>lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;</p> <ul style="list-style-type: none">• analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;• kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;• kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;• esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;• kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid	<p>Õppides materjalist mentaalsete kujutluspiltide loomine.</p> <p>Mnemoonikute kasutamine meeldejätmisel.</p> <p>Materjalide mitmekordne läbilugemine.</p> <p>Loetust oluliste mõtete markeerimine või allajoonimine lugemise ajal.</p> <p>Lugemisvalik igale õpilasele vastavalt tema võimetele ja huvidele</p>
<p>Õppesisu:</p>	
<p>Kirjandustekstide valik ja lugemine Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik osa sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.</p> <p>Terviklikult käsitletavaid teoseid: A. Kitzbergi „Libahunt“ või E. Vilde „Pisuhänd“, üks dokumentaalkirjanduse teos A. Kivirähk „Rehepapp“ vm, üks eesti nüüdisproosa teos (nt M. Karu „Nullpunkt“, Henno „Mina olin siin“, D. Leesalu „2 grammi hämaruseni“ vms. Kohustuslik on läbi lugeda vähemalt kuus tervikteost.</p> <p>Kultuuri- ja kirjandusteadmised Pärimuskultuur. Looduspärimus. Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaulu ja riimilise rahvalaulu tunnused. Rahvalaul tänapäeval. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli tunnused. Oodi, ballaadi, soneti tunnused.</p>	

Romantilise ja realistliku teose tunnused.

Arvustuse olemus.

Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine.

Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Küsimuste koostamine: fakti-, analüüsi- ja hindamisküsimused.

Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.

Konspekti koostamine.

Teksti kesksete mõtete või võtmesõnade leidmine.

Teksti teema ja peamõtte sõnastamine.

Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal.

Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine.

Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine.

Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.

Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine.

Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järeltuste tegemine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline, sotsiaalne, kujundlik aspekt.

Lihtne ja keeruline tegelane.

Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga.

Tegelase sisekonflikti äratundmine. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp.

Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine.

Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus.

Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Luuleteksti tõlgendamine.

Autori keelekasutuse omapära leidmine.

Teose stiililise eripära kirjeldamine.

Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastuomase ainese leidmine teosest.

Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine.

Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.

Teksti esitamine ja kuulamine

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?).

Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga.

Miiimika ja žestikulatsiooni jälgimine.

Luule-, proosa- või draamateksti esitamine peast.

Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

Omalooming Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid eri žanrites töid: nt regilaulu, kujundirikka luuletuse, romantilise või realistliku jutu, tegelase iseloomustuse või eluloo, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse vms.	
Sissevaated kultuurilukku: K. J. Peterson, A. H. Tammsaare, M. Under (Noor-Eesti, Siuru, Tarapita, Arbujad)	
Põhimõisted: idee, kompositsioon, konflikt, miljö, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane, allegooria, alltekst, ellips, epiteet, inversioon, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus, arvustus, draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, jutustus, lüürika, novell, riimiskeem, romaan, sonett, stroof, tragöödia, vabavärss, arutlev tekst	
Kooli väärtuste arendamine: KOOSTÖÖ – rühmatööd, ühislooming etüüdide, lugude välja mõtlemisel ETTEVÕTLIKKUS – kirjandusteostest saavad õpilased inspiratsiooni algatada, teostada, juhtida, saavutada jms LOOVUS – narratiivide, lugude, etüüdide mõtlemine KESKKONNAHOID – erinevate kirjandusteoste põhjal omandab õpilane veendumuse sotsiaalse ja loodusliku keskkonna hoidmise ning säästmise vajalikkusest. TERVIS – lugedes ja analüüsides erinevaid ilukirjanduslikke tekste pöörame tähelepanu vaimse, füüsilise, sotsiaalse tervise hoidmisele ja edendamisele ning tervislike harjumuste kujunemisele.	
Lõiming: Filmikunst: filmivalik võib temaatiliselt haakida ajalugu, loodusaineid, muusikat või kunsti, luua seoseid tehnoloogia- või ka liikumisõpetusega. Valida võib nii esteetilise funktsiooniga materjali kui ka pragmaatilise eesmärgiga multimodaalse teksti: saate, intervjuu, juhendvideo, meediateksti. Fookuses on sisu. Ajalugu on lõimitud kirjandusõpetusega muistendite, jutustuste ja romaanide kaudu Inimese- ja ühiskonnaõpetus ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs aitab kujundada õpilase maailmapilti, mõista ajaloosündmusi, orienteeruda ühiskonnaelus ja inimsuhetes. Kirjandusteoste tuginedes võib arutleda ühiskonnareeglite üle või	Hindamine: Jooksev hindamine toimub aktiivsuse eest tundides. Iga tervikteose läbilugemisel saab õpilane hinde sisu tundmise, analüüsi, esitluse ja/või arutluse eest. Hinnatakse nii individuaalseid kui rühmatöid. Õpilased hindavad ka iseennast: reflekteerivad, kui hästi nad jälgitavaid kategooriaid märkavad, ja kuivõrd areneb nende analüüsisiskus. Hindamise aluseks on kooli hindamisjuhend. Õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet ning hindeid. Hindega „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindega „4” 75–89%, hindega „3” 50–74%, hindega „2” 20–49% ning hindega „1” 0–19%.

<p>kirjeldada mõne ajastu ühiskondlik-kultuurilist tausta.</p> <p>Eesti keel: tekste analüüsides saab õppida suhtlusviise, jälgida keele modaalsust</p> <p>Üldpädevustest</p> <p>Õpipädevust arendab ainele omaste tekstide mitmekihiline ja sügav analüüs.</p> <p>Multimodaalsete tekstide analüüs eeldab digipädevust. Videote kasutamine nõuab ka tehnilisi oskusi, nt filmi katkendi lõikamine või sobivasse keskkonda linkimine, küsimuste ja ülesannete lisamine</p>	
Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud:	
<p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none">• loeb lodusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostkust ning juhib oma lugemisprotsessi;• leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi• tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust.• toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;• kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;• selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;• kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes.	